

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

ולפי כל המובא לעיל יוצא לנו שיש מקום לומר שכן נח מצוה על ביקור חולים שהרי זה דבר שהשכל מחייבו.

ב.

והנה אף אם תמצי לומר שלא היא ואנן לא קיימא לן שכן נח חייב גם במצוות שהשכל מחייבם, אכתי יש לי לומר שחייבים הם במצוות ביקור חולים, ומטעם אחר. דהמעיינ בגוף הסוגיא בסנהדרין (שם) יראה דכשבאו חכמים ע"ה ואמרו דבן נח חייב בשבע מצות, לא באו לומר שרק בשבע המצוות שמנו שם הם חייבים ותו לא, אלא כוונתם בשבע המצוות וכל אביזריהו וכל המסתעף ויוצא מהן, והוא מוכרח בגוף הסוגיא שם (נ"ט א') עש"ה, ואכן מצינו שכן כתבו להדיא גדולי גאוני בתראי ז"ל, חדא דעיין לגאון שר התורה מהרש"ם מברעזן ז"ל בספרו משפט שלום חו"מ (סימן רכ"ז ס"א) שכתב: "ולפי מה שכתבו בפסקי התוספות זבחים (סימן נ"ד) דריבית הוי אביזריהו דשפיכות דמים, יש לומר דמהאי טעמא גם בן נח מוזהר על רבית ואונאת ממון" ע"ש, ועיין עוד לו שם במשפט שלום (סימן קפ"ח ס"א דל"ז ע"א) שהביא שם הגאון מהרש"ם ז"ל שבספר הרוקח (סימן שס"ו) כתב דבן נח מצווה על בנית מעקה והסביר דבריו משום דהוי אביזריהו דשפיכות דמים ע"ש, [אך לדברינו דלעיל הא לא מוכרח וכמשנ"ת]. ותו הלא רבים כתבו שכן נח מוזהר על שלא להלבין פנים ברבים ומטעמא דהוי אביזריהו דשפיכות דמים, עיין בזה לגר"ח פאלאג'י ז"ל בספרו גנזי חיים (מערכת ה' אות כ"ח), ולגאון מהרש"ם ז"ל במשפט שלום (סימן קפ"ח ס"א), ובספר עינים למשפט ברכות (מ"ג ב' וס"א ב') ולבבא בתרא (כ"ב א'). וכן נמי הלא מבואר בתנא דבי אליהו (פרק ט"ו) שכן נח מוזהר על נבול פה ע"ש, ובעל כרחין היינו משום דהוי אביזריהו דגילוי עריות דנכול פה הוא ערותו של דבור וכמ"ש במסילת ישרים (פרק י"א דף נ'), ועיין בשערי תשובה (שער ג' אות רכ"ט ור"ל), ועיין מה שכתב בזה הגה"צ רבי שלמה שנטציל ז"ל בספרו היקר קהלת שלמה (מערכת א' אות א' ד"ב סע"ד) ושם בהסכמת הגאון המובהק מקוז'יגלוב מהרא"צ פרומער זצוק"ל הי"ד (ד"ב ע"ב), ובחבורי ויחי יעקב ח"ב (ערך נבול פה) ואכמ"ל. והשתא דאתית להכי דבן נח מוזהר על שבע מצוותיו עם כל אביזריהו, אם כן אחר שלימדונו רבותינו ז"ל שכל מי שאינו מבקר את החולה כאילו שופך דמים כדאיתא בנדרים (מ' א'), יש לדון ולומר דהוי מאביזריהו דשפיכות דמים, דומיא דהלכנת פנים

ורביבית ומעקה, ואף בן נח חייב בה ודוק.

וכהיותי בזה עזרני השי"ת ומצאתי בזה דברים כמעט מפורשים לגאון נצי"ב ז"ל בהסכמתו לספר אהבת חסד ממרנא ורבנא החפץ חיים זצ"ל, וכך כתב שם: "דבאמת כלל גמילות חסדים היא קיום העולם וכדכתיב עולם חסד יבנה והיא חובת האדם והיא צורתו וכו', ומשום הכי גם אומות העולם מצווים על גמילות חסדים, והא דלא מנה התנא בסנהדרין (נ"ט ב') לגמילות חסדים במצוות שאומות העולם חייבים, מבואר שם (נ"ח א') דקום ועשה לא קחשיב, וכן הוא לשיטת הפוסקים דבן נח מוזהר על פרו ורכו וכמ"ש בס"ד בהעמק שאלה (סימן קס"ה אות ב'), ומשום הכי נתחייבו אנשי סדום כליה בשביל שלא החזיקו יד עני ואביון והשחיתו צורת האדם" עכ"ל, גם בספרו העמק דבר שמות (י"ט ה') כתב הגאון נצי"ב ז"ל: "אמנם על דבר גמילות חסדים לא דיבר כאן מאומה, שהרי גם אומות העולם נתחייבו בכך", ועוד עיין לו בהעמק דבר בראשית (ב' י"א), ושמות (י"ח ט"ז, ושם כ"ד ז'), ובמדבר (כ"ד ו'), ודברים (ל"ג ב'), והרחב דבר בראשית (כ"ח י"ט) וצרף לכאן. והרי לנו מפורש שכן נח מצווה על גמילות חסדים, והרי ביקור חולים בכלל גמילות חסדים היא וכמפורסם, וכן הוא להדיא כבבא מציעא (ל' ע"ב), ועיין בר"ש משאנץ ז"ל פאה (פ"א מ"א), וברמב"ן ז"ל בהשגות לספר המצוות (שורש א') ומה שכתבנו לעיל (סימן ג' וסימן ד') בס"ד, ולפי זה פשוט שכן נח חייב בביקור חולים ודוק.

.ג.

ומריש אמינא ריש להביא ראיה לגאון נצי"ב ז"ל שכן נח חייב בגמילות חסדים, והוא דהנה במסכת סוטה (כ"א א') מבואר להדיא דזכות מצוה שתגן מן הפורענות לא נאמרה אלא במי שמחויב במצוה, וכן כתב במפורש הגאון מהרש"ק ז"ל בהגהות חכמת שלמה יו"ד (ריש הלכות צדקה), וגם הגאון האדר"ת ז"ל כתב כן להדיא בקונטרס תשובה מיראה (דף נ"ב) ע"ש. והנה מבואר בפרקי רבי אליעזר (פ"ז) שהא שלא שלטו הכלבים בגלגלת איזבל הרשעה וברגליה וכפות ידיה, היינו משום דהיתה גומלת חסד באבריה אלו לחתן וכלה ולאבל ע"ש, והלא איזבל גויה היתה ולא התגיירה, וכמ"ש להדיא הרלב"ג ז"ל בביאורו למלכים (א', ט"ז ל"א) ע"ש, וכ"כ והובא בברכי יוסף יו"ד (סימן קנ"ט אות א') ע"ש, ואם כן איך הגנה מצות גמילות חסדים על איזבל, והלא במי שאינו מצווה לא תגן המצוה

גְּאֹלָם. וַיִּנְטְלֵם וַיִּנְשְׂאֵם כָּל־יְמֵי עוֹלָם: יכוין לייג מידות
 וְנֹאמֶר. מִי־אֵל כָּמוֹךָ אֵל נִשְׂא עוֹן רַחוּם וְעֵבֶר עַל־פְּשָׁע
 וַחֲנוּן לְשִׂאֲרֵית נַחֲלָתוֹ אֲדָד. לֹא־הֶחֱזִיק לְעַד אַפּוֹ אֲפִים
 כִּי־חָפִיץ חֶסֶד הוּא וְרַב חֶסֶד. יָשׁוּב יִרְחַמְנוּ וְאִמֵּת יִכְבֹּשׁ
 עֲוֹנֹתֵינוּ נֹצֵר חֶסֶד וְתִשְׁלִיךְ בְּמַצְלוֹת יָם כָּל־חַטָּאתָם
 לֵאלֹפִים: תִּתֵּן אֲמֵת לִיעֶקֶב נִשְׂא עוֹן חֶסֶד לְאַבְרָהָם וּפְשָׁע.
 אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם וְחַטָּאת מִיְמֵי קָדָם וְנִקָּה: וְנֹאמֶר
 וְהִבִּיאֹתִים אֶל־הַר קָדְשִׁי וְשִׂמְחֹתִים בְּבֵית תְּפִלָּתִי
 עוֹלָתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרִצּוֹן עַל־מִזְבְּחִי. כִּי בֵיתִי
 בֵּית־תְּפִלָּה יִקְרָא לְכָל־הָעַמִּים:

אלו דברים שאין להם שיעור הפאה והבפורים
 והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה. אלו
 דברים שאדם עושה אותם אוכל מפירותיהם
 בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא. ואלו הן.
 כבוד אב ואם. וגמילות חסדים. ובקור חולים.
 והכנסת אורחים. והשכמת בית הכנסת. והבאת
 שלום בין אדם לחברו. ובין איש לאשתו. ותלמוד
 תורה כנגד כלם:

לעולם יהא אדם ירא שמים בפסתר כבגלוי ומודה
 על־האמת. ודובר אמת בלבבו וישכים

נדריים דף מ

ריז   הטיול   קונטרס המלואים   אגרת

ישיר משה ר"ת ראתה שפתה יותר ממה שראו הנביאים:
חרופא לשבורי לב (תהלים קמ"ז) ר"ת הלל רמז למן שנתרפא מחליו
שיודה לומר הלל והודיה:

זאמרה האשה אמן אמן (פי נשא) ר"ת ארבע כוסות מקרא מגילה נר
חנוכה מכאן רמז שהנשים חייבות בכל אלו:

חנוכה ר"ת ה' נרות והלכה כבית הלל:

משיח ר"ת מדליקין שמונה ימי חנוכה:

נחמד למראה (בראשית ב' ט') ר"ת נ"ח, מ"ד, דהעולם שמה כראיות
הנרות חנוכה שזוכרים הנסים שנעשו לאבותינו:

מעמידין הכלה לימין החתן סמך לדבר נצבה שגל לימינך (תהלים מ"ה)
סופי תיבות כלה:

למה מסבין החתן עם הכלה ג' פעמים תחת החופה לפי שכתוב
אומר נקבה תסובב גבר (ירמיה ל"א) הרי ג' תיבות, למה נוהגין לקדש

האשה בטבעת שאין בו אבן לפי שאבן אין שומא ואין דעתה עליו ועוד
נאמר את בתי נתתי לאיש ר"ת אבן לאיש ל"א י"ש, ר"ל לא יהי' בו
אבן, למה נוהגין לקדש האשה באצבעה ולא בשאר אצבעות כשאתה מתחיל
למנות באגודל מן תורת ה' תמימה כו' אז יבא בכל פעם השם על אצבע
ועוד נאמר אצבע אלהים הוא:

המבקר חולה נוטל א' מס' מחליו (נזרים ל"ט ע"ב) למדנו מיעקב שאמר

הכתוב (פי' ויחי) ויאמר ליוסף הנה אביך חולה ומיד כשכא יוסף

טיול בפרדס

נחמד. נר"ל פירושו דיש ל"ו נרות ועם
ח' שמים מ"ד עיין בקדו"ל
שחשב מ"ד נרות ונחמד הוא ג"ח נר
חנוכה מ"ד נרות למראה שמעורר שמחה
להרואים נר חנוכה.

מעמידין. במטה משה בהנהגת הכנסת
כלה כ"כ בשם הרוקח וכ'
עוד טעם משום דכתיב ג"פ כי יקח ועיין
בס' שלחן העזר ח"ב סי' ז' שכ' עוד
טעמים.

המבקר. וידידי הרב הגאון מ' אשר
אנשיל אבדק"ק נ"פ שליט"א
(וצ"ל) הראה לי בס' חיי' הרי"ם בחידושי
על הסדרות בסוף הדרושים המחובר למס'

בר"ת ובסופי תיבות לפי שהי' הנס מלובש
בדרך הטבע.

ישיר. פי' שיר משה נוטריקון כן.

חנוכה. כ"כ באבודרהם והובא בעט"ז
סי' תר"ע.

משית. נר"ל הכוונה דמבואר ברוקח
דתקנו ל"ו נרות בחנוכה נגד אור
הגנוז ששימש בימי בראשית ל"ו שעות
ובחנוכה מתגלה אור הגנוז עיין בבני"ש
במאמרים לחנוכה והביא בשם הה"ק ר'
פנחס מקארעץ זי"ע שבכל חנוכה בשעת
הדלקת הנרות מתגלה אור הגנוז והוא
אורו של מלך המשיח וז"כ רבינו

וישב ישראל על ראש המט"ה בגימט' נ"ט נמצא יוסף נשל חלק א' מס' וכתוב ויתחזק ישראל נמצא שלא הי' כל כך חולה כמו מאז:

עשיית עמדי חסד ואמת (פ' ויחי) ר"ת ארון מטה תכרוכים:
אבל ר"ת אם אחיו אחותו אשתו בנו בתו ועוד ל' ר"ל צריך כ"א טאלו להתאבל ל' יום עליהם:

טיוול בפרדס

עמו וז"ש טוב ללכת אל בית אבל מלכת לבית משתה דאף דגם שם בא אברהם אבל כיון דהוא סוף כל אדם והחי יתן אל לבו א"כ כ"ש שבא אאע"ה לשם והוא בטוח יותר שיבא אברהם להתחבר שם והבן.

וי"ל עוד דאברהם אבינו ע"ה חי כמו רב אחי בר יאשי' אך שעה אחת קודם תחיית המתים ימות כדאיתא בשבת בהני קפילאי בדף קנ"ד וידוע מש"א הגר"א זי"ע דלכן כ' לקבור מתי ואקברה מתי בפ' חיי דקודם קבורה ואח"כ המיתה כנודע וא"כ אברהם נקרא חי וז"ש טוב ללכת לבית אבל כו' והחי הוא אברהם יתן אל לבו אברהם שיבא לשם יעורר אותו לתשובה שכן הי' דרכו לעורר את כל אדם בתשובה, א"נ יתן אל לבו שאברהם החי יתן אל לבו לרחם על בניו וירעיש ויצעק לפני הקב"ה שיאמר הקב"ה די לצרותינו והבן.

ועשית. עפי"ד רבינו גרל"פ דחז"ל בשבת י' ע"א כל דיין שדן דין אמת לאמתו נעשה שותף להקב"ה במע"ב ובסנהדרין ו' איתא שמשרה שכינה בישראל ודקדקו התוס' מה זה לאמתו וכ' בשבת שם לאפוקי דין מרומה עיי"ש ולמ"ש רבינו י"ל דאמרו שם בסנהדרין דצריך הדיין שיראה כאלו הגיהנם פתוחה מתחתיו וזהו לאמתו דזה הוא אמת שלו ארון מטה ותכריכין והבן, והנה רבינו כ' תכריכים במם לבסוף ובמשנה ובגמ' בכ"מ איתא תכריכין בלשון נקיבה ואם

גיטין, טעם על מה שנוטל המבקר מהחולה מעט מן החולי דכמו שאמר האריז"ל שבא מהר"ש לפניו וקם האריז"ל והרבה לו כבוד וחקר רח"ו ז"ל ואמר לו שעשה מצוה שהי' רגיל רפב"י לעשות ונתחבר נשמתו לעזרו, ומפני עמד האריז"ל ולכן אם אדם עושה גמילת חסד כראוי מתחבר עמו אברהם אבינו שהי' ראש בעלי גמ"ח ומזה שאברהם שם בא לו רפואה דאחז"ל דמרגליות טובה הי' תלוי בצווארו של אברהם אבינו כל חולי הרואה בו מתרפא, ועכ"פ הוא מקצת רפואה כפי ערך המבקר שמתכווין למצוה עכתו"ד הנעימים עיי"ש שהוא מרגליות טובה ואמינא לפרש בזה מש"א שהע"ה בקהלת טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה באשר הוא סוף כל האדם והחי יתן אל לבו דהנה ללכת לבית המשתה הוא ג"כ בכלל גמ"ח שהתנא חשבה בכלל הדברים שאוכלין פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב וחשב הכנסת אורחים וביקור חולים והכנסת כלה והלויית המת ביחד, ולשמח חתן וכלה הוא גמ"ח, וא"כ בא אברהם אבינו לשם, וכן בהלויית המת ולנחם אבלים הוא גמילת חסד וג"כ בא אאע"ה לשם, וא"כ הן שווין אך לבית אבל כשהולכין ללויה ולנחם דאז והחי יתן אל לבו ומהרהר שם בתשובה א"כ ענין המצוה של ניחום אבלים מחזיר למוטב וזה הי' ג"כ מעשה אברהם שרבים השיב מעון ע"י שאמר לו דברי כבושין כענין ואת הנפש אשר עשו בחרן א"כ כ"ש שאברהם אבינו בא

חלק ד עמוד ד מאמר תקבו עוללות אפרים

שיתין רטיעו רהיט כו' נמלא שמים מחליו
 שמי מיני חלאים רודפים אמר
 האדם בכל יום וכלם סיבת סמות וסמך לדבר הנא
 בכלח אלי קצר בכלח ביי שמים רמוז לשיחין רטיעי
 רטיע שכולם סיבת סכנתא אלי קצר ואם כן הכח
 המיוני שצאלם צמל צעמים כדין כל צימול איסורים
 שצחורס וזס הסולי צוודאי שטיגורסו שיתין רטיעי
 אלו ויש לחוש למיתס שסמיוני יתצטל מכל וכל
 צשיחין אלו לפיכך המצקרו ינוסל. ממנו חלק אי
 מעשים נשאר רק כ"ט ואז לא יתצטל הכח
 המיוני לפיכך אמרו המצקרו גורם לו שמיס כו'
 כי הוא מספר ממנו חלק אי מן סי' . וטעם
 הנטיילס הוא לפי שכבר אמרו שזס דווקא צצן גילו
 לפיכך כשהוא רואה את צן גילו מזק וצריא אולם
 אז יחזק צדעתו לומר גם אני לא נוסל ממנו ואז
 יחזק הרופ שצו כמ"ס רומ איס יכלכל מסלסו
 וגומר וצז יתחס, ויקל עליו מליו . או מדת הדין
 יקטרב עליו לומר סי' . וא צן גילו ומס נשחנס זס
 מזה עד שדין כוחן להטיל עליו חלק אי מן סי'
 וזה סיבת להקל סוליו ולמסר ממנו חלק סי' .

**זס"ס ומקודת כל האדם ימקד היינו לסון מסרון
 המורה על מסרון סי' ודורטי כשומות אמרו שזכו**

שנאמר ציעקב הנס נכך יוסף צא אליך הנס צני

סי' כי מחסלה צנאוו היו צו כל שמים חלקים אלו

ולסוף כאשר צא יוסף שמים צן גילו סל יעקב

כמ"ס כל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף כו' עיד

ויחזק ישראל ויש צ על המטה המטה צני כ"ט

לומר שנספר ממנו חלק אי מן סי' וזסו החופלת

הראשון צא מן הציקור כנגד לסון מסרון כאמור .

החופלת סמני הוא חופלת המצקר שהציקור גורם
 לו לשפוט צמעטיו כי יראה צסחיח האדם וישיב
 אל לבו לאמר מה אני ומה סיי סלג גם אנכי
 מוזמן למקרים ופגעים כמותו וצטיגס זו יסיב אל
 לבו לחקן מעלליו ע"ד סי' טו צ ללכת אל צית אצל
 וגוי וסחי יתן אל לבו ועל זה אמר הנציא הוי
 אומרים לרע טו צ ולטו צ רע שמים אור לחוסך
 וחוסך לאור שמים מר לחוסך ומחוק למר זכר
 סכניא קילקול מעשיהם על זה הק"צס דן אוחס
 מדה כנגד מדה לפי שאומרים לרע טו צ ולטו צ רע
 ע"כ הק"צס שולס- צסס כל נגע וכל מחלה ומדרך
 הסולה סעל כל דבר ססוא רע לו ולחליו יאמר כי
 טו צ הוא ועל ספוצה רע כוודע עגדר הסולי .
 וכן על ששמים מר למחוק כו' לפיכך סס נידונים
 צחלאים . וכבר נו דע מדרכי הסולי סכל דבר
 מחוק טו צ צאמת כצטר ודיגס ויין וזולתס לו סס
 מרים כוודע . וכל עש צ מר זרע הוא רפואתו
 צאמת כוודע וכן על ששמו אור לחוסך לכך
 הק"צס מציא חלאים אל סוכאי ישראל ומדרך
 הסולים לסוס אור לחוסך כי ציוס מאפיליין הסולות
 וחוסך לאור סצליס מדליקין נרות צמדס וכל
 זס הוא ספרס וסיבת עלותס לכציא את סמצקרו
 לידי

חקרי צ מלח . וכן מלינו צכל סמקוס ססמקוס מוזכר
 אכילת סכסכים מן סזמכים וסמנחה כחי צ ציס קודש
 קדשים איטי סי' ורלס לומר צזה שאכילס זו סיא
 דוגמת סלדקס ססיו מפרנסים סכסכים מטרת
 אלסינו אמר שאכילס זו יס צס קדושה גדולס יוחר
 מאסי סי' ע"ד גדולס לדקס מן הקרצנות כו' וכן
 לעמיד לא יסיו ישראל כגאלים כי אס צצות
 סלדקס סני שמרו מעשט ועשו לדקס כי קרוצה
 יסועתי לצא וכחי ציון צמעטס חסדה וצציה
 צלדקס . אכ"ר : ועיקר סלדקס סיא לעניי חודה
 והוא לססזיק ידי לומדי חורס כמ"ס אסרכיס
 זורעי על כל מים ססזריעס דסיינו לדקס חסיס על
 כל מים דסיינו חורס וכמ"ס סמח זולן צלחך
 ויססכר צאסליך כ"ל אף ע"פ סכל צעל סמורה
 אינו סמח עדיין צלחחו לדרך לסמורה כי מי יודע
 צפגעים סמתכנסות לכגעים צדרך כי כל סדרכיס
 צחזקת סכנס כי אס עיקר סמחתו צסו צו צציתו
 אצל זולן יסמח גם צלחתו . מאחר שייססכר
 צאוסליך עוסק צחורס והוא טורס צצצילו הרי הוא
 אסלומי מלס סצוטמיס צסי' שאינן כיזוקין וסיסלמ
 סי' את סצרכס צאסמיסס . אכ"ר :

גריסין צמכת נדריס אמר עמוד ד

רש"צ צל מנין לציקור
 סולים מן סחורה שנאמר אס מחמר חקבו
 רעום כל האדם ימותו ופקודת מנין לציקור
 כל האדם יפקד עליהם מאי מולים מן סחורה
 מעמע אמר רצא אס כמות כל
 אדם ססס מולים ומוטלים על ערסותיהם וצני
 אדם מצקרין אותם כו' פי"רטי זס"ס אס סקודת
 כל האדם שזכו ציקור מולים :

אם סחכלית צציקור סחולים לחופלת סמצקר
 וסמצוקר א"כ חובס מוטל על כל צר
 מוסכיל לסיות זסיכ צסומר מלורס זו כי רצס סיא
 ויס לסי ד' חופלת גדולים כמו סיצוא :

הקדמת סענין זס מצואר ססציקור יס לו

ד' מיני חופלת ולסון סקידה כולל
 ארצעתן וזה כי מלח סקידה יס לו ד' סירוסיס .
א מה ססוא לסון ססרון כמו ולא נפקד ממנו
 איס . **ב** מה ססוא לסון זכירה כמו וסי סקד את
 סרה . **ג** מה ססוא לסון מינוי וגצר כמו וייסקד
 סמלך סקידים . **ד** מה ססוא לסון מספר כמו
 כל סעוצר על ססקודים . ולעומת מלינו צענין
 סצ"קור שים צוד' מיני חופלת . סחופלת סרלסון
 סנא מה סאר"זל כל סמצקר את סחולה גורס לו
 סיסיס כו' וזס לפי סכצר אמרו

ססמצקרו נוטל . אסד מן סי' **תקבו**
 מחליו ודצר זס נראס לפרס
 לסי ססוא מן הידע אכ"ר זל נוטל אסד מן

ג'אז' : השבעה לי . לא שהיה חושדו שלא יקיים דברו רק חשש שמיא יחמץ כרעה שיקברו הנביא בארצו והעד כאשר השביעך : וישתחו ישראל . באן נתקיים מותר החלום : על ראש המטה . על חשיבות המטה שהיה מוטתו שלמה והו' מלשון קח לך בטמים ראש ולא כוכר מטה בשאר אבות רק ביעקב רמו שהיה שלמה : המטה מכאן רמו למה שאמר זל שהמבקר לחול' נוטל אחד משני מחלמי שקיד' שבא יוקף לבקרו כתי' הנה אביך חלה הנה בני' ששים ולאחר שבא אליו כתי' על ראש המטה בני' לט שכבר הוקל חלק אחד מחליו : ויתחזק ישראל . כדי ליתן הברכות במתנת בריא ולא במתנת ט' : על המטה : במקורת ב' הך והימן נופל על המטה נדיקים אפילו בעת מיתתם מתחזקי' ורשעי' אפילו בגדולתם נופלים : אפרים ומנשה . מה שאמר בראובן ושמעון יהיו לי ולא הזכיר אחד משאר השבטי' שכן אפרים ומנשה עולי' במקפר-ראובן ושמעון . גם התנבא שבעת חלוקת הארץ יגיע לאפרי' ומנשה חלקם יתר מחלק ראובן ושמעון שכן בפרשת פנחס בעת נמנו לחלוקת הארץ היה מקפר ראובן ושמעון לח' אלף תתקל ומקפר אפרים ומנשה כ' אלף ר' זהו שאמר אח' שכס אחד על אחיך בלשון רבים . ושם אפרים במקום יוקף ומנשה במקום לוי כי כן לא היה ללוי חלק ונחלה בארץ : ומולדתך . רצונו כי בני בניו יהיו לו ליוסף להקרא ראשי משפחות ער שיהיו שנים . דרך משל לחנוך ופלוז חזרון וכרמי הם היו ראשי משפחות ולא בניהם . ומה תמצא שאפילו בני שלישים לאפרים נקראו ראשי משפחות שני' למכיר משפחת המכירי וכתוב ומכיר הוליד את גלעד לגלעד משפחת הגלעדי אלה בני גלעד איעזר משפחת האייעזרי . מה שלא נמצא כן בשאר השבטים בבני הכנים אף על פי שלא היו מיורדי מצרים : מתה עלי רחל . וזהו מופת אמת שהנבואה ההיא נאמרת על בניך שארי כבר מתה רחל ולא כבר פסקה מלדת אחר הבת . והשפחות לא נתנו רק על פי הנבירו' א' בהכרח נבואת לוו נאמרת על בניך . ואמר עלי שאין אשה מתה אלא לבעלה : בדרך . בדרך שיעברו בו בניה והכתוב לא יפרש העתידות רק ברמו : וירא את בני יוסף . ואח' אמר לא יוכל לראות פירושו היטב ודברי חז' ידועי' ועפ' דרכם יהיה וירא ברוח נבואה : מי אלה . שנתלקה ממנו נבואה תב' לבת ירבעם ואח' שב' שיצאו מאפרים ויהוא ובניו ממנשה אמר מי אלו הרשעים שעתידים לצאת מאלו . ובפי הפשוט נתירא פן באו מבניו לרמותו כאשר הוא לאביו שדבר הברכות ולכן שאל מי אלה : בזה . בזה המקום כמו היש ביה הרואה : קחם . לת' קידושין "חופה מילה : מוזקן . מוזקן של ינחק שהטעה את אביו דכתיב ביה ויהי כי זקן ינחק ותכהין עיניו : לא כללתי . לא דנתי בעצמי מל' ונתן בכללים . או הוא לשון תפלה כי כבר נואשתי ממך לכן לא התפללתי עליך : את אפרים כימינו . לפי ששמע שהקדי' אפרים למנשה שאמר אפרים ומנשה בראובן ועומר חטב אליו

קנד העמק שאלה

אחרי שאלת א' צג

שאלת שלום

למולו כו' ופליגי אדשמואל ומפרש בגמ' במאי פליגי בנראה ואינו נראה, ופסקו הראשונים לכתוב לפי שכוף בדרבנן, אבל רבי גרס דרשב"ג כשמואל ס"ל, וכבר נראה בפ"י רש"י שכתב גירסא אחרת ע"ש. ו) דא"ר חנינא מ"ד אחרי כו'.

קיג לא כך היה מעשה בתלמידו של ר"ע שחלה ונטה למוח וכו' כיון שראה פונדקי אמר חשוב כולי האי לאלתר אחימת ליה חמין וכו'. לפניו בנדר"י (מ.) ח"י כי חלבו בלשון וכו' לא כך היה מעשה בתלמיד ח"י מהלמודי ר"ע שחלה לא נכנסו חכמים לבקרו ונכנס ר"ע לבקרו ובשביל שכיבד וריבץ לפניו חיה כו'. הגה לכאורה חמוה הא דלא נכנסו חכמים לבקרו וכי לית להו דביקור חולי מלוא הוה וכלל במילות חקדים דתנן ר"ש פ"ה ורמז לז"ח מן התורה כדאמר ר"ל (לעיל לט:)

בבשר רואין אותו כל שאילו מתקשה ונראה מהול אין צריך שיחזור וימול ואם לאו צריך שיחזור וימול וכן הלכתא:

שאלתא דמחייבין דבית ישראל לשייולי

בקצירא ו) * דא"ר חנינא מאי דכתיב אחרי ה' אלהיכם תלכו וכי איפשר לאדם לילך אחר הקב"ה והא כתיב כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא וכולא שמעתא כדכתו' בספר בראשית ז) ואפי' בן גילו נמי דאמור רבנן * כל מאן דשאיל בקצירא שקיל חד מן שיתין בצעריה הילכך חייב למיזל ושיולי ביה וכי אוזיל לא אוזיל לחודיה אלא בהדי

אחרינא ומגלן דאפילו בן גילו מיחייב * דתני רב יוסף והודעת להם את הדרך וגו' והודעת להם זה בית חייהם את הדרך זו גמילות חסדים ומאי היא הוצאת המת והכנסת כלה אשר ילכו זו ביקור חולים בה זו קבורה את המעשה זה הדין אשר יעשון זו לפנים משורת הדין אמר מר אשר ילכו זו ביקור חולים היינו גמילות חסדים אלא לאו אפי' בן גילו נמי וכל דאזיל ומשאיל בקצירא גוצל מדין גיהנם * דאמר רב יהודה אמר רב כל מי שמבקר החולה גוצל מדין גיהנם שנא' אשרי משכיל אל דל וגו' ה) ואין דל אלא חולה שנאמר ויאמר לו מדוע אתה ככה דל בן המלך וכתוב ביום רעה ימלטהו ה' * ואין רעה אלא גיהנם שנאמר וגם רשע ליום רעה וטעמא מאי דכל מאן דמשאיל בקצירא דמי כמאן דיהיב ליה חיי כי הא * דרבי חלבו חלש ולית איניש דשאיל ביה ומכריו רב כהנא ר' חלבו חלש ולא בעי לשיולי ביה איניש קיג ולא כך היה מעשה בתלמידו של ר' עקיבא שחלה ונטה למוח ונכנס ר' עקיבא ובקרו כיון שראת פונדקו אמרת חשוב כולי האי לאלתר אחימת ליה חמין וטרחת ביה וכי הדר ואתא ר' עקיבא חזייה דאיתפח מיד נכנס ר' עקיבא ודרש כל שאינו מבקר החולה כאילו נוטל נשמתו ט) דכד אוזיל ומשאיל וחזיא צעריה בעי עליה רחמי דלימות קיד מאי טעמא * כבר

השתא

לחפילה ויבא המתפלל בעדו לבושה ולכלימה שהתפלל חסם הלכך לא בעיא עליי רחמי וזהו המכוון של גאון. אמנם לשלוח יד ולהגיה מסרתי חורת כל אחד ואחד בידו,

ונטה למוח ולפי שכבר נתייאשו ממנו סבדו דשזב חין בז"ח כזה שזס ג"ח, ואפ"ה נכנס ר"ע שהיה מחמיר ומדקדק טפי. מיהו שכיבד וריבץ לפניו בעלמנו ובכבודו קלת קשה לומר דר"ע זלזל בעלמנו ובכבוד הורחזו כל כך וקיי"ל

והשתלמה דפסור ועכ"פ בעלמנו לא היה נעשהו חלל על ידי משמשו בחנם או בשכר להכי חסברי גאון דמה דליחא ובשביל שכיבד וריבץ לפניו קאי אכבט הפונדק דעבד הכי בשביל שראה ר"ע נכנס אליו אמר חשוב כולי האי.

קיד מ"ב כבר השתא מיתפח ומכסיפנא הילכך לא בעי עליה רחמי. דיבור זה אומר דרשוני וחיו, והסרון הניכר יש כאן, וקאי אהא דליחמנר בסוגי נדרים (מ.) כל שאינו מבקר חולה אין מבקש עליו רחמים לא שיהיה ולא שימות ופי' הר"ן דה"ק פעמים שזכר לבקש רחמים על החולה שימות כגון שמתגר החולה הרבה כדא"י בכחובות (קד:)

כיון דחזיא אמתיה דרבי דקא מטענר אמה יהי רגון שיכופו העליונים וכו' ועי"ש. והנה גאון רואה ליתן טעם על שחי הנושאים הללו וכחצ' [על המבקר כולד דמבקש עליו רחמי שימות] דכד אוזיל ומשאיל וחזייה צעריה בעי עליה רחמי דלימות [כשיבדא אמתא דבי רבי כמי"ש הר"ן], מיהו אכתי לא ידענא הא דכל שאינו מבקר נהי דאין מתפלל עליו שימות משום דלא חזייה צעריה ולא ידע האיש ההוא בצערא שעומד בו החולה, אבל עכ"פ למה אינו מתפלל עליו שיהיה ע"ז כתב גאון מי"ט מיתפח ומכסיפנא [כלומר דלותו שאינו מבקר אומר לנפשו אולי כבר נתרפא החולה מחלו, ואין צריך

לחפילה ויבא המתפלל בעדו לבושה ולכלימה שהתפלל חסם הלכך לא בעיא עליי רחמי וזהו המכוון של גאון. אמנם לשלוח יד ולהגיה מסרתי חורת כל אחד ואחד בידו,

כיון דחזיא אמתיה דרבי דקא מטענר אמה יהי רגון שיכופו העליונים וכו' ועי"ש. והנה גאון רואה ליתן טעם על שחי הנושאים הללו וכחצ' [על המבקר כולד דמבקש עליו רחמי שימות] דכד אוזיל ומשאיל וחזייה צעריה בעי עליה רחמי דלימות [כשיבדא אמתא דבי רבי כמי"ש הר"ן], מיהו אכתי לא ידענא הא דכל שאינו מבקר נהי דאין מתפלל עליו שימות משום דלא חזייה צעריה ולא ידע האיש ההוא בצערא שעומד בו החולה, אבל עכ"פ למה אינו מתפלל עליו שיהיה ע"ז כתב גאון מי"ט מיתפח ומכסיפנא [כלומר דלותו שאינו מבקר אומר לנפשו אולי כבר נתרפא החולה מחלו, ואין צריך

לחפילה ויבא המתפלל בעדו לבושה ולכלימה שהתפלל חסם הלכך לא בעיא עליי רחמי וזהו המכוון של גאון. אמנם לשלוח יד ולהגיה מסרתי חורת כל אחד ואחד בידו,

כיון דחזיא אמתיה דרבי דקא מטענר אמה יהי רגון שיכופו העליונים וכו' ועי"ש. והנה גאון רואה ליתן טעם על שחי הנושאים הללו וכחצ' [על המבקר כולד דמבקש עליו רחמי שימות] דכד אוזיל ומשאיל וחזייה צעריה בעי עליה רחמי דלימות [כשיבדא אמתא דבי רבי כמי"ש הר"ן], מיהו אכתי לא ידענא הא דכל שאינו מבקר נהי דאין מתפלל עליו שימות משום דלא חזייה צעריה ולא ידע האיש ההוא בצערא שעומד בו החולה, אבל עכ"פ למה אינו מתפלל עליו שיהיה ע"ז כתב גאון מי"ט מיתפח ומכסיפנא [כלומר דלותו שאינו מבקר אומר לנפשו אולי כבר נתרפא החולה מחלו, ואין צריך

לחפילה ויבא המתפלל בעדו לבושה ולכלימה שהתפלל חסם הלכך לא בעיא עליי רחמי וזהו המכוון של גאון. אמנם לשלוח יד ולהגיה מסרתי חורת כל אחד ואחד בידו,

כיון דחזיא אמתיה דרבי דקא מטענר אמה יהי רגון שיכופו העליונים וכו' ועי"ש. והנה גאון רואה ליתן טעם על שחי הנושאים הללו וכחצ' [על המבקר כולד דמבקש עליו רחמי שימות] דכד אוזיל ומשאיל וחזייה צעריה בעי עליה רחמי דלימות [כשיבדא אמתא דבי רבי כמי"ש הר"ן], מיהו אכתי לא ידענא הא דכל שאינו מבקר נהי דאין מתפלל עליו שימות משום דלא חזייה צעריה ולא ידע האיש ההוא בצערא שעומד בו החולה, אבל עכ"פ למה אינו מתפלל עליו שיהיה ע"ז כתב גאון מי"ט מיתפח ומכסיפנא [כלומר דלותו שאינו מבקר אומר לנפשו אולי כבר נתרפא החולה מחלו, ואין צריך

קפ צפנת ויחי מז מח פענח

ל. ונשאתני ממצרים. עיין נזיר דף ס"ה, מוכח דנקבר שם בארץ מצרים ונטל עמו אח"כ עפר.
 לא. השבעה לי וגו'. עיין בה"ג בהל' כיבוד ה, ר"ל כך דהנה אם ב"ד משביעין צריך בנק"ח, עיין רש"י גיטין דף ל"ה ט, ואם נשבע מעצמו א"צ נק"ח, והנה גם אליעזר נשבע בב"ד יט, ולכך נקט ואשביעך, וכאן יוסף לא רצה לישבע בנק"ח לכך א"ל שישבע מעצמו וא"ש.

מח

א. ויקח את שני בניו עמו. עיין שאלתות דרא"ג פ' אמורי דאין לבקר חולה יחידי ע"ש.

ב. ויתחזק ישראל וגו'. ויתחזק כו', רמז להאומה הישראלית ** דאם יבא עליהם מלך צריכים להתחזק ולעמוד כנגדם שלא להסכים עמהם **, וזה הרמז.

הערות

ז. במשנה שם סד, ב: המוצא מת מושכב כדרכו, נוטלו ואת תפוסתו, שנים, נוטלן ואת תפוסתן. ובגמרא שם סה, א: היכי דמי תפוסה (גי' הערוך: מנין לתפוסה)? א"ר יהודה, אמר קרא: ונשאתני ממצרים (מעפר מצרים) טול עמי... וראה לקמן, אות קי, ובתו"ש ויחי פמ"ז, קכה, ובביאור.
 ח. ראה לעיל, אות ד. ובתו"ש ויחי פמ"ז, קלא, ובביאור שם. ובתו"ש נח פ"ט, קמא ובהשמטות שם.

ט. ע"א, ד"ה חוץ לב"ד משביעין אותה: "שבועת הדיינין של תורה היא, ונקט ס"ת בידיה או תפילין ומשבע לה בשם או בכינוי, כדאשכחן באברהם: שים נא ירך וגו' ואשביעך בה', ועונשה מרובה, וחוץ לב"ד שבועה דרבנן בקללת ארור ולא נקיט מידי ואין עונשה כל כך".

*ט. ראה לעיל פ' חיי שרה כד, ב. ד"ה שים נא ירך וגו': "דבאמת שליח עשה אותו יצחק אבינו, אך אברהם אבינו התנה עליו התנאי הנ"ל וגדר ב"ד". ראה שם אית *נד, ["ולכך נקט ואשביעך" — שאברהם היה המשביעו, לא שנשבע מעצמו].

י. צ"ל: פ' אחרי, שאילתא צג: "דמחייבין דבית ישראל לשימלי בקצירא... וכי אזיל, לא אזיל לחודיה אלא בהדי אחריני". וראה בתו"ש ויחי פמ"ח, יג ובביאור.

*י. ראה לעיל מז—כט, ד"ה ויקרבו ימי ישראל.

**י. [לעבור על התורה].

בש"מ הרב"ז חיו"ד (סימן קיג אות יא), שכתב לחדש כן דע"ס הלוח אין בו טומאה כלל אף במגע ומשא, משום שאינו בגדר מת, דהוא חי וקיים לעד ע"ש. וזה דלא כמו שהעלה בשו"מ חלקת יעקב חיו"ד (סימן ר"ז אות ז') ע"ש.

דין גרמא דעשיראה ביר. בהגהות מהר"ץ חיות כתב, הנה כולם תמהו איך נשא ע"ס המת, ופירש"י פחות מכשעורה. ואני שמעתי דביר נקרא בלשון הירושלמי סעודת הצראה, ובסעודת הצראה נריך להיות בשר, ונשא ר' יוחנן אללו הע"ס מסעודת הצראה ע"כ.

והנה מקור פירוש זה הוא בראב"ה עמ"ס ברכות (סימן ו'), שכתב יש מפרשים ביר מלשון להצרות שהצרוהו באבלו, וע"ס זה משל בהמה היה שכבר י' פעמים הצרוהו, והיה נוטל חמיד הע"ס לזכרון. וכ"כ בספר האשכול ה' שחיטת חולין (סימן ד') ע"ש. וכן הביא פירוש זה בספר היוחסין, והביאו בסדר הדורות (ע' ר' יוחנן) ע"ש. וכן הביא פירוש זה בספר קהלת משה (לבוש תקנ"ג, דף ה' ע"א) ע"ש.

וראיתי במכתב לחזקיהו לבעל השדי חמד עמ"ס ברכות כאן, שהעיר ע"ד מהר"ץ חיות שכתב בפשיטות דבסעודת הצראה נריך להיות בשר, אף שכ"כ בהגמ"י (פ"ז מהל' אבל) דמגמ' נדריים (נו א') משמע דלא סגי שלא יאכל בשר ושלא ישמה יין האכל בסעודת הצראה. אמנם מדברי הפוסקים מובאר דלא קיי"ל הכי, וכמ"ש בשו"ע יו"ד (סימן שעט ס"ט) דתלוי במנהג המקום ע"ש.

והנה מקור שמועת המהר"ץ חיות הוא מספר תולדת אדם ח"ב (דף יט ע"א), שמוצא שם מהגאון רבי זלמן ז"ל מווילנא, ששמח שמצא פירוש נכון בשיטה מיוחסת לאחד ממיוחדי גדולי הקדמונים, והוא דבלשון הירושלמי קורין לסעודת הצראה שמצדין את האבלים ביר, ומשמע במס' נדריים (נו א') דלא סגי שלא יאכל האכל בשר וישמה יין בסעודת הצראה. וכן מובא בב"י (סימן

שע"ח). ולפי זה פירוש דין גרמא דעשיראה ביר שזר ע"ס מסעודת הצראה בצגדו ולא מעצמות בנו המת ע"ש. ואלא ידעתי למה לא הזכיר המהר"ץ חיות שם בעליו עליו, אף שבכמה מקומות מזכיר ספר תולדת אדם]. ולפי זה ברור שגם מש"כ דבסעודת הצראה נריך להיות בשר, העתיק משם שכתב דמגמ' נדריים משמע דלא סגי שלא יאכל האכל בשר בסעודת הצראה, והס' הם דברי ההגמ"י שהביא במכתב לחזקיהו. ויש להוסיף עוד ממה שמנינו בירושלמי ברכות (פ"ג ה"א) שר' חייא בר אבא עשה סעודת הצראה בצער ויין ע"ש. וידוע שר' חייא בר אבא היה תלמיד מובהק לר' יוחנן, עיין להלן (לח ב) ר' חייא בר אבא דייק וגמר שמעתא מר' יוחנן רביה, וכל תלמידי יומין מהדר תלמודיה קמיה ר' יוחנן רביה. ויחנן מאד שגם זה קיבל מר' יוחנן רבו שהיה מנהגו לעשות סעודת הצראה בצער ויין, ואחתי שפיר היטב.

ובמה שכתב בספר תולדת אדם הנ"ל בשם "שיטה מיוחסת לאחד ממיוחדי גדולי הקדמונים", לבאורה כוונתו לספר הראב"ה הנ"ל. אולם כ"כ דספר הראב"ה עדיין לא היה נדפס בימיו.

דין גרמא דעשיראה ביר. יש לעיין בספר אבקת רובל לרבי מכיר (סוף ספר הראשון), שכתב ר' יוחנן וצניו היו הולכין בדרך כו' צכה בנו של ר' יוחנן כו' ע"ש. והעובדה הוא שמוצא שם, אימת בפסיקתא ומוצא צילקוט (סו"פ משפטים), בר' יוחנן עם ר' חייא בר אבא תלמידו ע"ש.

רחב"א חלש על לגביה ר' יוחנן. בשאלות פ' אחרי (שאלתא ג) כתב, הוולך לבקר את החולה לא ילך לבדו, אלא ילך יחד עם אחרים ע"ש. והנה ממ"ש כאן על לגביה ר' יוחנן, וכן ב"ה (יז א') ר"ה צריה בר"י חלש על רב פפא לשילוי ציה, ובע"ז (יח א') כשהלה ר"י בן קיסמא הלך רחצ"ת לבקרו, וכן בעוד כמה מקומות. נראה דמהא ליכא לאוכוחי שהלכו ביחדות, דאפשר שהלכו אחרים ג"כ אתם וצגמ' לא הוולך

מגדלים

דף ה' ע"ב

חדשים

נא

להזכירם, וכעין מ"ש בגיטין (ה' ב) אינש אחרינא הוה צהדיה, והא דלא חשיב ליה משום כבודו דר"ש, וכן צר"ה (כז ב) וסנהדרין (יד א) ע"ש. וכעין זה כתבו המוס' צ"צ (ח' ב) ד"ה כי, וסנהדרין (לו ב) ד"ה שאין.

וגראה דצוה יוצן מ"ש בערכין (טו א), רב דימי אחוה דרב ספרא חלש, על רב ספרא לשיולי ציה, אמר להו חיתי לי כו' אמר להו לא שמייעא לי. ואינו מובן הלשון אמר להו, והול"ל אמר ליה דהרי רק רב ספרא על לגביה. ואכן בשיטה מקובצת שם מגיה בשני המקומות שז"ל אמר ליה ע"ש. ולהאמור אחי שפיר ואין לורך להגיה, דאף דקאמר על רב ספרא, גם אחריים הלכו עמו לבקר את החולה, ושפיר קאמר אמר להו. ובפנות פענח עה"ת פ' ויחי (מת, א) בפסוק ויאמר ליוסף הנה אביך חולה ויקח את שני בניו עמו וגו', כתב דלכן לקח בניו עמו עפ"י"ד השאלות דלא ילך לבקר את החולה יחידי ע"ש. ועיין בספר יוסף אומץ (פרק ביקור חולים ע' שכג) שכתב, בקור חולים אין ענינו כמו שרגילים לילך אל החולה בשבת צרוב עם כו', רק ענינו שילך ביחידות לבקר כו' ע"ש. נראה קצת דלא שמייעא ליה דברי השאלות.

ובעיקר דברי השאלות שלא ילך לבדו לבקר את החולה, כתב בהעמק שאלה שם שלא מצא שהצילו דבריו בשום ספר מן ראשון ועד אחרון וזה פלא ע"ש. ואני מנאמי להאחרות חיים ח"צ הלכות ביקור חולים (סימן סט) שהביא דברי השאלות ע"ש. וע"ע בגליוני הש"ס להגר"י ענגיל ז"ל נדרים (לז ב) שכתב, נראה דלא מיעטו שלא לילך יחידי לבקר את החולה, רק הטיל חובה על המבקר לראות שילכו עוד אנשים עמו כל כמה שיכול, כי לפי מרבית האנשים יוקל מחוליו של חולה ע"ש. וגראה שצוה יוצן לשון הגמ' בערכין (כ' א) רבא חלש על לגביה אבי ורבנן, ובמנחות (פא א) רב עילא חלש על לגביה אבי ורבנן. ויש לרקדק כיון שהלכו אללם אבי ורבנן הול"ל עלו לגביה וכו', וז"צ מה דנקטו בלשון יחיד "על". וכן בגיטין (טו ב) רבצ"ח חלש על לגביה רב

יהודה ורבנן, ובחולין (מו ב) רבי חנניה חלש על לגביה ר' נתן וכל גדולי הדור ע"ש. ועפ"י האמור יוצן היטב, דבאמת הלך לבקרו רק אבי, או רב יהודה ור' נתן שם, אלא כדי שלא ילכו לבד כדברי השאלות, לקחו עמם עוד אנשים, [ורבנן היינו תלמידיו כמו שפירש רש"י בכמה מקומות], ולכן נקטו "על" לגביה אבי ורבנן. ובהגהות הריעצ"ך חולין שם כתב להגיה בלשון הגמ' ע"ש. ולדברינו אין לורך להגיה. וגם אם היה נמצא לשון זה רק במקום אחד, היה שייך להגיה, אבל הרי חזינן שכן נקטו הלשון בכמה מקומות.

שו"ר דאפשר דכן הוא דרך הלשון בארמית לומר "על" בלשון יחיד גם על רבים, וכן נמצא עוד בהרבה מקומות, כגון לקמן על לגביה רב יהודה ורבנן, ולהלן (נד ב) על לגביה רב חנא בגדתאה ורבנן. ובשבת (קמה ב) יתיב רבצ"א ורב אחי כו', וביצמות (סו ב) יתיב רבה ורב יוסף כו', ולא קאמר יתבי, וכן עוד בכ"מ. ולפי זה אין ראיה מלשונות הגמ' הנ"ל לדין השאלות. אמנם כן יש לפרש בלשון הגמ' בשבת (יב ב) אמר רבצ"ח כי הוה אזלינן צתריה דר' אלעזר לשיולי צתפיתה כו', משמע שכן היו רגילין לילך אחר ר' אלעזר כשהלך לבקר את החולה, והיינו כדי שלא ילך לבד.

הב לי ירך יחב ליה ידיה ואוקמיה. בספר ארץ החיים על תהלים (מזמור כא) כתב לפרש כדברי הגמ' כאן, דהנה יסורין של אהבה הוא שהקצ"ה אוהב את הנדיק ורוצה להרבות לו שכר יותר ממה שמגיע לו, וכדי שלא יהיה עליו קטרוג מייסרו ומוסיף לו שכר. ויסורין שאינם של אהבה הוא, שבאו היסורים לנקותו מעונותיו. ואיתא דביד נרשמים עבירות של אדם. ז"ש ר' חנינא לר' יוחנן צביצין עליך יסורין, והוא השיב לא הן ולא שכן, משמע שהיה ידוע לר' יוחנן שיהיה לו שכר על היסורים כי הם של אהבה. וא"ל הו לי ירך ואראה אם לא נרשם שם עונות כו' ואוקמיה ע"ש. ומתבאר מדבריו שם דביד ימין של האדם נרשמים עונותיו. והרחי"ד א"ל ז"ל הביא דברי

ויאמר ליוסף הנה אביך חולה ויקח את שני בניו עמו וגו' (פח, א).

להגיה, דאף דקאמר 'על' רב ספרא, גם אחרים הלכו עמו לבקר את החולה, וספיר קאמר אמר להו. ועיין בספר יוסף אומץ (פרק ביקור חולים ע' שכג) שכתב, בקור חולים אין ענינו כמו שרגילים לילך אל החולה בשבת ברוב עם כו', רק ענינו שילך ביחידות לבקר כו' ע"ש. נראה קלת דלא שמייעא ליה דברי השאילתות.

ובעיקר דברי השאילתות שלא ילך לבדו לבקר את החולה, כתב בהעמק שאלה שם שלא מלא שיהיאו דבריו בשום ספר מן ראשון ועד אחרון וזה פלא ע"ש. ואני מנאתי להארחות חיים ח"ב הלכות ביקור חולים (סימן סט), שהביא דברי השאילתות ע"ש. וע"ע בגליוני הש"ס להגר"י ענגיל ז"ל נדרים (לב ב) שכתב בד' השאילתות, נראה דלא מיעט שלא לילך יחידי לבקר את החולה, רק הטיל חובה על המבקר לראות שילכו עוד אנשים עמו כל כמה שיוכל, כי לפי מרבית האנשים יוקל מחוליו של חולה ע"ש. ונראה שזוהי יובן לשון הגמ' בערכין (כ' א) רבא חלש על לגביה אביי ורבנן, ובמנחות (פא א) רב עילא חלש על לגביה אביי ורבנן. ויש לדקדק כיון שהלכו אללס אביי ורבנן, הו"ל למימר עלו לגביה וכו', ול"ב מה דנקטו בלשון יחיד 'על'. וכן בגיטין (טז ב) רבב"ח חלש על לגביה רב יהודה ורבנן, ובחולין (מז ב) רבי חנניה חלש על לגביה ר' נתן וכל גדולי הדור ע"ש. ועפ"י האמור יובן היטב, דבאמת הלך לבקרו רק אביי, או רב יהודה ור' נתן שם, אלא כדי שלא ילכו לבד דברי השאילתות, לקחו עמם עוד אנשים, ורבנן

בצפנת פענח ולהגאון מרוגטשוב ז"ל עה"ת כאן, כתב לפרש דלכן לקח בניו עמו, עפ"י דברי השאילתות פ' אחרי (שאילתא לג), שכתב דההולך לבקר את החולה לא ילך לבדו, אלא ילך יחד עם אחרים ע"ש. ובהעמק שאלה על השאילתות שם (אות ז'), נדחק בטעם הדבר שלא ילך לבדו ע"ש. ואפשר קלת סמך לדברי השאילתות, מהא דילפינן בב"מ (ל' ב) למנות ביקור חולים, מהפסוק (שמות יח, כ) את הדרך ילכו בה, שכתוב בלשון רבים 'ילכו'.

והנה ממ"ש בברכות (ה' ב) רבא חלש על לגביה ר' יוחנן כו', וכן בר"ה (יז א) ר"ה בריה בר"י חלש על רב פפא לשולי ביה, ובע"ז (יח א) כשחלה ר"י בן קיסמא הלך רחב"ת לבקרו, וכן בעוד כמה מקומות. נראה דמהא ליכא לאוכוחי שהלכו ביחידות, דאפשר שהלכו אחרים ג"כ אתם ובגמ' לא הו"ל להזכירם, וכעין מ"ש בגיטין (ה' ב) אינש אחרינא הוה בהדיה, והא דלא חשיב ליה משום כבודו דר"ש, וכן אמרו בר"ה (כב ב) וסנהדרין (יד א) ע"ש. וכעין זה כתבו התוס' בב"ב (ח' ב) ד"ה כי, וסנהדרין (לז ב) ד"ה שאין.

ונראה דזוהי יובן מ"ש בערכין (טז א), רב דימי אחיה דרב ספרא חלש, על רב ספרא לשולי ביה, אמר להו תיתי לי כו' אמר להו לא שמייעא לי. ואיטו מובן הלשון אמר להו, והול"ל אמר ליה דהרי רק רב ספרא על לגביה. ואכן בשיטה מקובלת שם מגיה בשני המקומות שז"ל אמר ליה ע"ש. ולהאמור אתי שפיר ואין לורך

לגביה רב יהודה ורבנן, וקס (נד ב) על לגביה רב חנא בגדתאה ורבנן. ובשבת (קמה ב) יתיב רחב"א ורב חסי כו', וביבמות (סו ב) יתיב רבה ורב יוסף כו', ולא קאמר יתבי, וכן עוד בכ"מ. ולפי זה אין ראיה מלשונות הגמ' הנ"ל לדין השאלות. אמנם כן יש לפרש בלשון הגמ' בשבת (יב ב) אמר רבב"ח כי הוה אזלינן בתריה דר' אלעזר לשילוי בתפיחה כו', משמע שכן היו רגילין לילך אחר ר' אלעזר כשהלך לבקר את החולה, והיינו כדי שלא ילך לבד.

היינו תלמידיו, כמו שפירש רש"י בכמה מקומות, ולכן נקטו 'על' לגביה אבוי ורבנן. ובהגהות הריעב"ץ חולין קס כתב להגיה בלשון הגמ' ע"ש. ולדברינו אין לורד להגיה. וגם אם היה נמצא לשון זה רק במקום אחד, היה שייך להגיה, אבל הרי חזינן שכן נקטו הלשון בכמה מקומות.

שו"ר דאפשר דכן הוא דרך הלשון בארמית לומר 'על' בלשון יחיד גם על רבים, וכן נמצא עוד בהרבה מקומות, כגון בברכות (ה' ב) על

ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו על שם אחיהם יקראו בנחלתם

(פח, ו).

אריא לסבא, חמיה. באפי בריה, בפני בנו של בעל. וועיין בתורה תמימה כאן מה שהקשה על פירש"י. ולא קשה כלל, דכאן אין הגדון בענין בני בנים אם הם כבנים לענין דינא כגון גבי פריה ורביה. אלא מביא הפסוק דאפריס ומנקה וגו', לסימנא בעלמא לזכור הפירוש במתני' דפני בנו הוי כאילו בפניו. ועיין בפרקי דר"א פל"ז ובביאור הרד"ל אות כג.

והנה הרמב"ם (פכ"ד מהל' אישות הי"ב), כתב רק המקללת אבי בעלה בפני בעלה. ולא הזכיר גם אם מקללת בפני בנו של בעל. וכתב הכסף משנה, דהרמב"ם מפרש דמ"ש רבא דאמר ליה ניכליה לסבא באפי בריה, פליג על ר"י וס"ל עד שתקללנו בפני בעלה, ופסק כרבא דבתרא הוא ע"ש. והוא לפי מה שגרס התם אמר רבא, ולפנינו בגמ' איתא אמר רבה. אמנם עיקר

פירש"י ומולדתך אם תוליד עוד, לא יהיו במנין בני, אלא בתוך שבטי אפריס ומנקה יהיו נכללים ע"ש. הנה פסוק זה מובא בגמ' כתובות (עב ב), לגירסת הרבה ראשונים. ונפקא מינה בענין פירוש הפסוק. וכדי להבין הענין נביא דברי הגמ' והראשונים. איתא במשנה בין היונאות בלא כתובה, אבא שאול אומר אף המקללת יולדיו בפניו. ובגמ' אמר ר"י אמר שמואל, במקללת יולדיו בפני מולדיו, וסימניך אפריס ומנקה כראובן ושמעון יהיו לי. אמר רבה דאמר ליה ניכליה אריא לסבא באפי בריה. פירש"י במקללת יולדיו בפני מולדיו, כלומר בפניו דמתני' לא תימא לפניו ממך, אלא אפילו מקללת אביו של בעל בפני בנו של בעל. אפריס ומנקה וגו', בני בניו כבניו. ופסוק זה יהא לך סימן על משנתו לזכור על ידו דפניו בפני בנו קאמר. אמר רבה, לפרושי מילתיה דר"י, ניכליה

ערוב ימיו

בשנת תרל"א היה בעיר פעסט בענין הנוגע לכלל ישראל, ויען כי בכל עת ורגע יסורים הקיפוהו ומוסדות בריאות גופו ערוהו, הפצירו בו אוהביו שם שישאל בעצת הרופאים המומחים בעיר ההיא, ונענה להם, ואז אמרו הרופאים שנחוץ מאוד שילך למרחץ מאריענבאד* כי כל שעה מרחפת סכנה עליו,

הבוקר אור כאשר עזב את מטתו שאל למשמשו הרבני המושלם מה"ו שמעון לעפלער ז"ל (שהיה אח"כ סופר ונאמן בקה"י בבודאפעסט) בפנים זועפות אם לא שמע דבר מהרב מסערדאהעלי, והשיב, לא. וגם חקר אצל אחרים, וגם הם לא ידעו ולא הבינו על מה ולמה שאל זאת ומדוע פניו רעים היום, עד אחר צהריים שבא תלמידו הרבני החרוץ הגביר מה"ו משה בעטעלהיים בהרב מה"ו קלמן מפ"ב לווען לשאול את רבו אאמ"ו זצ"ל אם לא ירצה ליסע ולילך לסערדאהל לגמול חסד עם אותו צדיק, ואז ידעו והבינו האנשים על מה ולמה שאל אבא זצ"ל על הגאון מס"ה. וכדרוש כל נדרי הספידו תמרורים, ז"ע. (מרשימת המחבר בס' אגרות סופרים עמ' 41).

בעל "תולדות מהרי"א" מספר שכאשר חזרה משלחת הרבנים מפגישתם עם הקיסר פרנץ יאזף (לצורך השתדלותם להעביר את גזירת הקמת "ראבינר סמינר", אשר מטרתו היתה להחדיר את הריפורמה אל עם ה', ועי' אגרו"ס סי' י'), נתעכבו בבית רבינו, שימש אז רבינו בעצמו את המסובים אשר ביניהם היה גם הגאון מהרי"א זצ"ל, אך המהרי"א ז"ל סירב לקבל מיד רבינו, ולהשתמש בתגא של תורה, עד שרבינו גער בו: הרי אמרו כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה.

על אירוע מענין שקרה ביניהם יסופר (ב"תולדות מהרי"א"), שכאשר חזרו הרבנים המשתתפים בוועידה הידועה בעיר "פעסט" בשנת תרכ"ו נתעכבו שם באכסניה וערכו סעודה קלה כדי להודות על הצלחתם, באסיפה השתתף גם רבינו, וברצותו לשמח לב המסובים הוציא לפניו מטבע של מחצית השקל מימי הבית, שהיה בידו בירושה מאביו ה"חתם סופר", המטבע עברה מיד ליד והיא נעלמה במפתיע, וכדי להפיס את דעתו של הכ"ס הציע אחד הרבנים שכל המסובים יריקו את כיסיהם כי אולי נשתרבה בטעות, אך המהרי"א התנגד להצעה בכל תוקף בטענה שהחיפוש מהווה פגיעה בכבוד הרבנים, ויהי לפלא, ביני לביני נכנסה המשרתת והודיעה שמצאה את המטבע בין כלי ההדחה, רק עתה הוריק המהרי"א את כיסו להוציא גם הוא מטבע של מחצית השקל שרבו רבי מרדכי בנעט העניק לו דורן-דרשה לנשואיו, בהסבירו: "מקודם כשראיתי את שמחתו של ידידי הכ"ס על המטבע הנדירה שבידו לא רציתי לפגוע בשמחתו זו כי הנה וגם בידי מטבע מעין זו, אך עתה כדי להסביר את התנגדותי לחיפוש מוכרח אני להראותה".

(* אמר הסופר: בעת ההיא שם נמצא ושם היה עם ביתו ג"כ עוסק ברפואות איש המורם מעם דגול מרכבה ה"ה הרב הגביר המפורסם בעולם השר והטפסר בישראל למלכים למואל רב פעלים מקבציאל המופלג ומופלא בהפלאת חכמים מלא וגדוש בתורה

החסיד המאושר מהו' שמעון וואלף זצ"ל באראן פ. ראטהשילד מפפד"מ, הוא הגבר הוקם על לעמוד לנס עמו בתורתו וחסידותו ומעשיו הטובים כשופר (ר"ת שמעון ואלף פאן ראטהשילד) הרים קולו בכל עת להעמיד הדת על תילה ולחזק בדקי בית ישראל, וידע שור (שמעון ואלף ר"ש) קונוהו לקנות שלימות נפשו, והרים קרן התורה ולומדיה בכל עת מצוא, והיה כשו"ר לעול חורה לשאת אותה על שכמו שכם אחד עם רב מובהק ת"ח מופלג אשר החזיק אותו ואת ביתו בכל הצטרכותו להיות אתו עמו בכל עת ושעה, ועשה אותו לו לרב וקנה אותו לחבר להורות הוראה בכיתו נאוה קודש, ולהעמיק עמו בשיעורין כסדרן וכהלכתן בפלפול ובהלכה פסוקה אשר קבע עתים כמה שעות בכל יום, וכשו"ר פ"ר מקרין קרן אור פניו בחכמתו ויראתו הנפלאה, ומפריז על המדה מדה טובה מרובה, כפיו פרושות לעניים ואביונים לאלמנות ויתומים וללומדי תורה גדולים וקטנים לחבורות קדושות ולישיבות (עיין "אגרות סופרים" סי' כ"ח) ולבתי ת"ת, לבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות בתי חולים ובתי מחסה לעניי אה"ק ולמקוואות טהרה, ולכל דבר שבקדושה טוב ומועיל ליראת ה' ולחיזוק דת תוה"ק היו ידיו פתוחות לעזור ולסמוך בידים מלאות הן במדינתו וכמו כן בכל תפוצות ישראל לא היה גבול וקצבה לצדקותיו, מלבד חסידותו ורוב פרישותו אשר נהג בינו לבין עצמו, לא היה דוגמתו הרבה מאות בשנים, הוא הגבר בגוברין אשר כל מעלות ומדות שמנו חכמים התאחדו בו.

והוא היה רחמים ומוקיר רבנן ומתחמם נגד אורן של ת"ח, וביחוד היה מכיר ומוקיר ואוהב דבוק מאח לאאמ"ו מאוה"ג זצ"ל אשר עוד בשנת תרכ"ה כאשר ביקר באמ"ו ז"ל את עיר מולדת ושורש יחוס בית אבותינו מדור דור עיר העתיקה פפד"מ להשתטח על קברי אבות אבותינו גאוני ורבני העיר ההיא ושאר בני משפחתנו ושאר קברי גדולי ישראל שמה אז באו להכרה והוקרה שני גדולי ונשיאי ישראל כל א' לפי מה שהוא, ואז נתיסדה אהבה וידידות יתירה ביניהם, ומאז היה חליפות מכתבים ביניהם בעניני מצות וחיזוק הדת וללחום מלחמות ה', ובכל עת הצורך אוצרותיו פתח עפ"י מצות אבא מאוה"ג זצ"ל לעמוד לעזרת ה' בגיבורים, וגם פעל והשתדל ברב כחו ועוזו לפני מלך ושרים לטובת חיזוק הדת והאמונה הקדושה. וכמו ששה שנים אח"כ בשנת תרל"א נודמנו יחדיו במקום הרחצה מאריענבאד במדינת באהמען, ושמחו זה עם זה מאוד להיות בצוותא חדא כמה שבועות, ואם כי השר הצדיק רש"ו הנ"ל ברח במקום הרחצה מכל חברותא והתערבות עם בני אדם יהיה מי שיהיה גבוהים ורמים, אבל כזה נאמר חוץ כאשר העירו וכתבו אז הרבה מזה העתונים כאשר ראו וכן תמהו באמרם הדור אתם ראו אופיו של אדם גדול ההוא אם כי שמה במקום הרחצה נמצאים שרים ודוכסים וראשי מדינות גדולים וקטנים ובאף אחד מהם אין השר ראטהשילד מתחבר, כי אם ברב א' גדול ומפורסם בכל המדינות הוא הרב הראשי בפרעשבורג אליו הוא נושא את נפשו ואתו עמו משתעשע ובו מתרועע וכריע כאח הוא לו, ולא די שבכל יום ויום כאשר יזדמנו עלי באר ענו לו ופורס בשלומו ומשתעשע ומאריך עמו, אף גם זאת כמעט בכל יום בא יבוא לבקר את הרב האדיר ההוא בהיכלו ומתעכב אצלו זמן זמנים ומתעלס אתו באהבים בעניני דת ואמונה ובדברי תורה ובמעמד עניני כלל ישראל, ובאמת כאשר פתרו וכתבו העתונים כן היה.

ודכירנא שסיפר אבא זצ"ל והגיד לי דבר צחות מהשר הצדיק ההוא ז"ל, כי פעם

אחת כשבא אליו לבקרנו כפעם בפעם, ומצא והכיר באבא זצ"ל שהוא מעונה ביסורים.

לא התעכב זמן רב ועמד מכסאו לילך לדרכו, עד ששאלו אבא זצ"ל מדוע שינה את טעמו למעט ביקורו ולקצר עת ישובו אצלו? והשיב השר החסיד ז"ל בצחות לשונו: חז"ל (כ"ק צ"ט) דרשו על הקרא (שמות י"ח) שנאמר במשרע"ה "והודעת להם את הדרך אשר ילכו" בה ואת המעשה אשר יעשו" ודרשו "את הדרך אשר ילכו" — זו ביקור חולים, ואמר פירושו בדרך צחות אם באים לבקר את אדם הבריא אין קפידא אם מאריכים הזמן לישיב אצלו כי אין לו הצטרפויות שונות ואין מעכבים על ידו בשום דבר, אבל כשבאים לבקר את החולה אין מן הראוי לעכב אצלו זמן הרבה כי אולי יש לו איזה צורך צנועי אשר אין נייח לו לגלות לפני המבקר, ע"כ מן הראוי והשכל שהמבקר בעצמו יבין זאת ועד מהרה ישום לדרך פעמיו, והיינו שדרשו חז"ל "את הדרך אשר ילכו" זו ביקור חולים, ההליכה מן החולה זה ג"כ בכלל ביקור חולים הוא וצורך אליה שלא להיות לעול ולמשא עליו, עכ"ד, ורפח"ח.

משם נסע השר הצדיק ר"ש ראטהשילד ז"ל לעסקיו בוויען, ובא לשם בערב ט' באב, ואם כי ביקש מדודי הגאון הצדיק מהרש"ס זצ"ל אבדק"ק קראקא שהיה ג"כ איזה זמן במאריענבאד שיודיע לדודי הגאון מה"ו זלמן שפיטצער ז"ל בוויען להכין לפניו איזה מאכל חלב למען יהיה לו לאכול קודם התענית, אבל מרוב הטרדה שכח לעשות כן, ובבוא השר ז"ל לוויען עם רב-ביתו ה"ה המאוה"ג מה"ו זעליגמאן פראם ז"ל תלמיד אאמ"ו ז"ל ולא מצא לאכול הלך לאכסניה שלו ואכל דג מלוח ושתה משקה קאפפע-שחור, ולמחר ישב עד חצות היום בביהכ"ג שיפשוט על הקרקע לקונן על חורבן בית אלקינו עם הציבור, ואח"כ חזר אל אכסניה שלו, ובמוצאי התענית אכל ג"כ כמו בערב התענית ולא זולת. תקצר היריעה מלספר מרוב חסידותו והתנהגותו ודרכיו בקודש, ודכירנא פעם כאשר סיפר לי אבא זצ"ל מרוב מעלותיו וגודל צדקותיו והפליג בשבחיו אמר וסיים מה אומר לך "אף אם היה איש עני היה לפלא ביראתו ובצדקתו הנפלאה".

בשנת תרנ"ג בהיותי ג"כ במקום הרחצה מארענבאד הנ"ל, זכיתי לקבל פניו הטהורים בהיותו סמוך ונראה במקום קאָניגסווארט לעסוק ברפואות, ושמה התבודד, כי האנשים מעטים שמה, והיו אתו עמו ג"כ הרב בן משק ביתו הנ"ל, וגם שו"ב ומבשל, ועוד איזה אנשים למען יהיה לו מנין עשרה לתפלה ברבים, ומאחר שלא ידעתי זמן מוכשר אליו לבקרו על כן שאלתי מקודם את הרב הגדול הנ"ל שישאל את פי השר הצדיק ז"ל אם רצונו לקבל אותי ומתי הזמן מוכשר לפניו, והשיבני אם כי אין השר מקבל שום אדם במקום ההוא אבל נגדי יצא חוץ לגדרו ויקבלני בסבר פנים יפות, אבל גם זאת רק לאחר ט' באב כי בימי אָבל הישנה אין חפצו לפנות מהאבל אל השמחה, וכן עשיתי, והלכתי אליו אחרי יום הנ"ל ואתי עמי עוד איזה אנשים נכבדים אשר חשקה נפשם לראות פניו, ובבואי יחידי לחדרו בא לקראתי עד הפתח ופשט לי ידו לשלום מה שלא היה דרכו מטעם הכמוס אתו, וכשהושבני על הכסא נכנסתי עמו בדברים ששאלו אותי האנשים אשר הלכו אחי אם צריכים לברך "שהחיינו" עליו, והשיב הוא לי הלא בשו"ע (או"ח סי' רכ"ה) פוסק שאין מברכין שהחיינו רק על מי שכבר ראה אותו פעם, אף אם שלח לו מכתבים (והוא מתשובת הרשב"א), ורמז השר ז"ל בזה שאף כי היה לי עמו חליפות מכתבים מאז אבל עודנה לא ראיתו פנים אל פנים. ואח"כ השתעשענו בעניני יראה ומוסר שונים, וחקר אצלי על הישיבות ובתי ת"ת שבמדינתנו ונהנה אשר גם הוא

חלק ד עמוד ד מאמר תקבו עוללות אפרים

תקביז מלא • וכן מלינו בכל המקום שהמקום מוזכר
 אכילת הכהנים מן הזבחים והמנחה כחייב זיס קודש
 קדשים אישי ה' וכלה לומר זזה שאכילת זו היא
 דוגמת הלדקס שהיו מערכים הכהנים מערתי
 אלסונו אמר שאכילת זו יש זה קדושה גדולה יותר
 מאשי ה' ע"ד גדולה לדקס מן הקרבנות כו' וכן
 לעתיד לא יהיו ישראל נגאלים כי אם זכות
 הלדקס שני שמרו משפט ועשו לדקס כי קרובה
 ישועתי לזל וכח"צ ליון במשפט חסד וטעיה
 בלדקס • אכ"ר : ועיקר הלדקס היא לעניי הורה
 והוא לסחזיק ידי לועדי תורם כו"ש אשכריס
 זרעמי על כל מים שסזריעם דהיינו לדקס חסיה על
 כל מים דהיינו תורם וכמ"ש שמה זדולן בלחך
 וישכר באהליך כ"ל אף ע"פ שכל צעל סמורה
 אינו שמה עדיין בלחך לדרכך לסמורה כי מי יודע
 צנפנים המתנגשות לכנעים צדך כי כל הדרכים
 צנזקת כנס כי אם עיקר שמהו צבוצו לציחו
 אכל זבולן ישמה גם בלחך • מאמר שיטת
 באהליך עוסק בתורה והוא תורם צבצילו הכי הוא
 ושלוחי מלוי הכוונתים דהי' שאינן כיוקין ושיטלת
 ה' את הנכרה באשעיהם • אכ"ר :

גריסין בעסקת נדריים אמר
 דה"ל מנין לביקור
 מוליס מן החורה שנאמר אם מלאך תקבו
 המות כל האדם ימותון ועקודת מנין לביקור
 כל האדם יפקד עליהם מאי מוליס מן החורה
 משמע אמר רבא אם כמות כל
 אדם שהם מוליס ומוליס על ערסותיהם וצני
 אדם מצנזקין אותם כו' פ"ר כ"ז זה"ש אם סקודת
 כל האדם שזכו ציקור מוליס :

אם התכלית בביקור מוליס לחועלת המצנזק
 והמבוקר א"כ חובה מוטל על כל צד
 ומשכיל לביח זכיר צמונר מלוה זו כי רבה היא
 ויש לה ד' חועלת גדולים כמו סיבוא :

הקדמת הענין זה מצואר שביקור יסלו
 ד' מיני חועלת ולשוין סקידה כולל
 ארבעתן וזה כי מלת סקידה יש לו ד' פירושים •
 א' מה שהוא לשון ספרון כמו ולא כפקד ממנו
 איש • ב' מה שהוא לשון זכירה כמו וסי פקד את
 צרה • ג' מה שהוא לשון מינוי וגזר כמו ויפקד
 המלך מקידיים • ד' מה שהוא לשון מספר כמו
 כל העוצר על הסקודים • ולעונתם מלינו צענין
 בביקור שיש צד' מיני חועלת • החועלת הראשון
 הוא מה שאכ"ל כל המצנזק את המולה גורם לו
 שימיה כו' וזה לפי שכבר אמרו
 שהמצנזק נוטל • אסד מן ס' **תקבו**
 מלינו ודבר זה נראה לפי
 לפי שסוף מן הידע אכ"ל נוטל אסד מן

שיחין רטיעי רהיט כו' נמלא שמים מחליו
 ספי מיני מלאים רודפים אסר
 האדם בכל יום וכלם סיבת המות וסמך לדבר חבא
 בכלל אלי קבר בכלת ג' שמים רמז לשיחין רטיעי
 רטיט שכולם סיבת הסבאה אלי קבר ואם כן הכח
 החיוני שבאדם צטל בשמים כדין כל צימול איקורים
 שנחורם וזה הסולי צוודאי שהיגורם שיחין רטיעי
 אלו ויש לחוש למיחה שהחיוני יתצטל מכל וכל
 צמיחין אלו לפיכך המצנזקו ונוטל ממנו חלק א' •
 משמים בשאר רס כ"ס ואז לא יתצטל הכח
 החיוני לפיכך אמרו המצנזקו גורם לו שימיה כו'
 כי הוא מספר ממנו חלק א' מן ס' • וטעם
 הנטיילס הוא לפי שכבר אמרו שזס דווקא צצן גילו
 לפיכך כשהוא רואם את צן גילו מזק וצריא אולם
 אז יחזוק צדעמו לומר גם אכי לא נוטל ממנו ואז
 יחזוק הרוע שבו כמ"ש רוח איש יכלכל ממלסו
 וגומר וצזה יתנחם ויקל עליו מלינו • או מדת הדין
 יקטרג עליו לומר ס' הוא צן גילו ומה נשתנה זה
 מזה עד שהדין כותן להטיל עליו חלק א' מן ס'
 וזה סיבה לסקל מוליו ולמסר ממנו חלק ס' •
 זה"ש ומקודת כל האדם ימקד היינו לשון מסרון
 המורה על מסרון ס' ודורשי רשועות אמרו שזכו
 שנאמר ציעקב סנס צנך יוסף צל אליך סנס צני
 ס' כי מתסלה צצואו היו צו כל שמים חלקים אלו
 ולסוף באשר צל יוסף שהים צן גילו של יעקב
 כמ"ש כל מה שאירע ליעקב איקב ליעקב כו' ימיד
 ויחזוק ישראל ויש צל העסה [העשה צני] כ"ס
 לומר שנמסר ממנו חלק א' מן ס' וזהו החועלת
 הראשון שזל מן הביקור כנגד לשון ספרון באעור •
 החועלת השני הוא חועלת המצנזק שהביקור גורם
 לו לשפוט צמעציו כי יראה צמחיחה האדם ויש צי
 אל לצו לאמר מה אכי ומה סיי הלא גם אכי
 מצומן למקרים ופגעים כמוחו וצניגה זו ישיב אל
 לצו לחקן מעלליו ע"ד ס' טוב ללכת אל ציח אכל
 וג' והפי יתן אל לצו ועל זה אמר הנביא הוי
 אומרים לרע טוב ולטוב רע שמים אור לחוסך
 ומוסך לאור שמים מר לחוסך ועחוק למר זכר
 הנביא קילקול מעשיהם על זה הק"צ דן אורם
 מדה כנגד מדה לפי שאומרים לרע טוב ולטוב רע
 ע"כ הק"צ חולת- צהם כל נגע וכל מחלה ומדרכ
 המולה שפל כל דבר שהוא רע לו ולחליו יאמר כי
 טוב הוא ועל המוצה רע כנודע מגדל הסולי •
 וכן על ששמים מר לחוסך כו' לפיכך סס נירונים
 צחלאים • וכבר נודע מדרכי הסולי שכל דבר
 מחוק טוב צאמת כצטר ודיגים ויין וזולתם לו הם
 מרים כנודע • וכל עשצ מר זכר הוא רפואתו
 צאמת כנודע וכן על שסמו אור לחוסך לכך
 הק"צ מציא מלאים אל סונאי ישראל ומדרכ
 המוליס לחוס אור לחוסך כי ציום מאפילין הסוליות
 ומחוך לאור צעליס מדליקין נרות צמדרם וכל
 זה הוא הפס ופיצה ענוטה לכציא את המצנזקו
 לידו

חק. ד עמוד ד מאמר תקנה עוללות אפרים

המה טובים כמוני? ויפה אמרו כי כל העדה כלם קדושים כו'. ד' שהצניקור הוא כדי לקרר דעמו ויספוג שהוא מן מחי מספרם ומן הסמוכים והמסובים ואם צדק זה יצנקהו צמליים אז צודלתי יפה אמרו שכל העדה כלם קדושים כו' אמנם אם צריאה חדשה יצרה ה' ולמפרע יראו שלא היו בכלל כל המעלות הללו הנה צדק ולא צודלתי יכירו כל באי עולם כי יאלו האנשים את ה' ולא היראויון שיחגלגל סוס זכות על ידם כאשור. ומלינו סמך לדי עעמים אלו ממה שאר"ל צנדיים סמך אין צין המודר אשר רב יהודה אשר שמואל כל המצנקה את החולה כינול מדינה של גיהנם

תקנה שנתער אשתי משכיל אל דל ציוס רעה ימלטהו ה' אין דל אלא מולה שנתער מדלה יצנעני וכה"ל אשתי משכיל מדוע אחס ככה דל צן המלך אל דל כו' ואין רעה אלא גיהנם שנתער וגם

לידי זכירה שיזכרו ויסובו אל ה' ויפססו צמעיסיס וזסו סקודה כל האדם לסון זכירה ססניקור הוא כמזכיר את הצניות לאמר סובו מדרכיכם כלאמר וסוה דוגמה לאמר ויעמוד צין המתים וצין סטיים ותעלר המגפה וסוה כסיעמוד צין סטיים ויתבונן גם על המתים זכירה זו מציאה אורה לידי זריות שיזכור שאסרית סטיים סוה אל סמתים וצניבס זו יסליך מנגד עינו כל סמדות מדומות וסוה דוגמה סמצנקה מולה סעומד צין סייס למות זס מציאו לידי זכירה סיסוב אל ה' ויכנססו כלאמר זס"ס וסקודה כל האדם סיינו זכירה סוף כל האדם יסקד עליסם ד"ל יזכר עליסם מחוך סצניקור וק"ל. סחומלת ססליסי סוה סנגלה וסמפורסס לצנקה ולסעליא לו כל לרכיו אס אים עני סוה ואלף אס סוה עפיר סכי סכחוב קראו דל כמ"ס כ"ל אשתי משכיל אל דל אין דל אלא מולה כו' זס למי סכל ממונו אינו סוס לו כי לא יוכל לסחמס צו כלל צסיותו מועל על פל"ס דוי ועוד סכל סמצנקה עפסין צמסרונותיו וצצצרים ססוה לרין לסס עד סצנרוב סמקומות נוסגים לעסות סקידים וגצרים סממוגים על ענינים כאלו וצדך זס יסיה סקודה כל אדם לסון מניין ססס סוקדים עליו וינקהו אורה כנקהס רועס עדרו זס צודלתי ג"ס סאין לו סיעור כנודע. סחומלת סרביעי סוה לסמח אס נפס סחולה כי יחן סמסס צלצו צכאותו ססוה ססוב צעיני סצניות וסכי סוה מן מחי מספר עד סצנים ינקהו וססמס סיסס גדולה לסקל סוליו מעליו כמ"ס רוח אים יכלכל סמלהו וכות ככלה מי יסלנה זס ססאין מצנקהו אורה אז יסיה לו רוח ככלה כי יכאס ססוה צצוי צעיני זולמו זס סיסס להכציד עליו סליו וצדך זס יסיה סקודה כל אדם לסון מספר כי יססוב ססוה מן סלנסיס רססובים וסספוניס סיס לסס מספר כנודע מדך סססובים וזסו סאמר משה לצני קנה אס סקודה כל האדם יסקד עליס' סצני אדם ינקהו על מטחס ויחגללו על"דיס' כמס סובות לזולתס אז איני מודה שלא ה' סלחני וסכי סס טובים ממני. סססניקור סוה לכדי סצן גילו יטול ממנו סלק ס' וסני אומר סלרוע דכס ומעסיסס אין לסס צן גילס כלל כי אין לסס דמיון וסנר כלל ואס כן אס ינקהו אוחס צני אדם צודלתי י"ס צני גילס וא"כ יפס אמרו סלח כל סעדה כלס קדושים צסו וא"כ לא ה' סלחני. סססניקור סוה לזכות סרבים שיזכרו ויסובו אל ה' וסק"צס מנגלל זכות ע"י זכאי ואס סק"צס מנגלל אינו זכות על ידם א"כ צודלתי סס קאזים לגדולס יזכר ממני ג"ד צנרובי אקדס כמו ססי' כמ"י צמקומו סס"צס נקדס צנרוביו דוקא ואס כן לא ה' סלחני. סססניקור סוה ללכסס וסענקיס ממונים על זס להמליט לסס די עמקודס ואס סס ממונים גם עליסס אס כן גם

כשע ליום רעה. ואם צנקה עס סכרו. עס סכרו כלאחרן כינול מדינה של גיהנם אלא מה סכרו צע"ס. ה' יסמכרו ויסייהו וסושר צלחך ואל מחככו צנפס אויביו? יסמכרו סיינו מילר סרע ויסייהו מן סיסורין. יסושר צלחך ססכל מחכדין צו. ואל סמככו צנפס אויביו שיזדמנו לו כיעים כנעמן סרפסוהו מלרעמו ואל יזדמנו לו כיעים כנחצסם סמלקו מלכותו. וכפי סכלאה סעכר צעולם סזה למצקרו ד' מיני סכר זס וסס צעלס ד' מיני חועלת ססוכרנו. סצן גילו וריעסו מחסר ממנו סלק ס' כלאמר זס"ס ואל סחנהו צנפס אויביו שיזדמנו לו כיעים כנעמן סרפסוהו מלרעמו כו' כי סאיוב סנל לצקרו אינו צן גילו וסיוו מחסר ממנו מלומס. סססניקור גורס להצילו לידי זכירה סיספסס צנעניו זכו יסמכרו מיל"סר סמטטייל אס סלדס וע"ד סאמרו צמכנה צרכות לעולם ירגיו אדם יל"ט על סיל"סר אי איל מוטצ וחי לא יזכור לו יום סמיחה כו' וידוע ססניקור מוזכרו יום סמיחה צלי ספק זס סינב לצטול סיל"סר ויזכור ויסוב אל ה' סססניקור סוה ללרכו להמליט לו סדצרים ססוה לרין להס לרפושס זס"ס ויסייהו מן סייסורין. ד' סצצניקור סזה סוה מקרר דעמו לומר ססוה מן סכצדיס כלאמר זס"ס יסושר צלחך ססכל מחכדין צו כו' זס סכל מדה כנגד מדה. ולפי סציוס ססצת אין מחססקין צרפסוהו אס אין צו סיקוח נפס לכך קאזי לסמות להצכיר לפניו ד' ענינים אלו זס סמלינו צפיק דסצת סככס לצקר את סחולה צסצת

תקנה אומר צצת סוה מלזעוק ורפואי קרובה לצד כי מליך אומר יכולה סוה סצת סחרסס עליך כצני יהודה אומר סמקו' יקסס עליך ועל סולג' יסלחל. כצני יסכי אומר סמקיס יכסס עליך כחון מולי יסכאל. סצנא